

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi es. főpostahivatal utján történhetik a megrndelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny fylvétetik 's pontosan közölletik.

As év hanyatlásra közelegetével szives tisztelettel figyelmeztetjük a két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. urnak az országgyűlés végre juttával gyakrabbs folytonos együttmunkálása mint szinte más társaké mellett megjelenendő testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boríték alatt egész évre 12, félre 6 p. fr. borítékalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p. fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a bécsi es. k. főpostahivatalnál rendelkezhetők, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalnál 's a szerkesztőségnél Pesten uritueza 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén bármí biz'os alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskoesi útján. Minthogy a legközelebb mult országgyűlésen hazánk boldogulását illető anyyi 's olly fontos tárgy maradt elintézetlenül, a jövőnek beállandásaig annál szükségesb józan higgadsággal ezekekrül 's a társulatjokban idővel rokonlag kifejlendőkürl értekezni, hogy azok, a' mennyire csak eszközözhető, minden oldalilag felvilágosítatva legalább némileg előkészítetül szolgálhassanak a' teendőkre, némileg ovadékul az elhamarkodástól, némileg tartalék-örül a' netalán tulhév miatti tévutra sodortatás ellen. Ez nagy részben a' polit. lapok tiszte levén, azok érdekét is természetesen magasbitandja.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország: (Megtiszt elölpt 's névmagy.; Kézpénz és kölesön, hitelbank (folyt.) az augsb. Allg. Zeit és iparvédegyesület II.; lapszemelvény folyt.; mezőgazdasági selymentenyésztési állapot; zágrábi püspök alapítványa; természettudom. társulat közleményének vége; budapesti napló: hazai stearin-gyertya- géppapíros 's gyúfagyáraink, ujdonságok; a' honi mezőgazdaság ügyében, Borsodmegyei nov. közgyűlés 's egyéb miskolczi hírek)

Spanyolország (Narvaez hggé lön, aragonialázító főnökök fogva; Zurbano és fia; nője Madridban kegyelmet kérőleg; alkotványreform.)

Anglia (O'Connell Dublinban; jövedelmi adó; kereskedés állapotja Chinával 'sat.)

Franciaország (Tahiti, Bugeaud, alsátiai bortermesztők; Abdelkader; lengyel menekők pártokra oszlása; suez közlekedésmód 'stb.)

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

Öcs. 's ap. kir. föls. Kunczy József magy. kir. udv. kamarai tanácsnokot sok évi hű és ügyes szolgálatai tekintetéből Leopold vitézi-rend keresztfével díjmentesen díszesíteti, Waisz József, bíró, udv. ügynök 's magyarorsz. hitesüggyvéd, Magyarország hitel- és földbirtok-viszonyairól" ezimű munkájának két példányát egyikét magyar másikat német nyelven legfelsőbb magánykönyvtárába felvétetni, 's a' szerzőnek legfelsőbb megismerése jelölül nagybecsű gyémántgyűrűt átadani kegyelm. méltóztatott.

Fels. ap. királyunk Pest belvárosi segéd-lelkészek vezetékeveinek: Ackermann Antalnak: Szántófy-ra, Szemmelveisz Károlynak: Szemerényi-re, Pisely Györgynek: Ungváry-ra változtatását kegy. méltóztatott megengedni.

A' nm. m. kir. udv. Kinestár a' megürült bradeki és lykavai kir. kamarai ügyvéd hivataltal thuriki Thuránszky Pétert, a' zombori igazgatóságnál megüresült iktatói-hivataltal Darray János ottani igazgatósági első irnokot; ennek helyébe Kyrillovics János másod-irnokot első irnokká, Heinrich Pal eddigi főtisztelen fogalmazó gyakornokot pedig másod-irnokká alkalmazta.

Kézpénz és kölesön II. Hitelbank (folyt.)

3) A' kiszámításból. Megtörténik gyakran, hogy az adós kamatit több évvel előbb kívánna letenni, mint kötelezése tartja: ekkor természetesen nem fizet annyit, mintha tartozását évenként róna le. Ha a' kamat korábbi letétele első évben történik, a' számvetés igen könnyű; ellenben, ha a' fizetés több évvel előbb történik, kevéssé nehezebb. Például: fölvettem a' bankból 20 ezer forintot 5% kamatra, így fizetek évenként 1000 frtot, de utra készülök, hol elmaradok 3 évig: ez okból kamatimat ma előre kívánám letenni, kérdés: mit fogok a' banknak fizetni? Ha a' kiszámítást a' bank ingyen megteszi, akkor fizetek *)

p = 1000 / 0.05 * (1 - 1 / 1.05^3) = 2723 f. 20 p.

azaz: fizetek 2723 frt. 20 pénzt és 3 évig minden fizetéstől ment vagyok; egyébiránt ha ezen fizetést a' hitelintézet ingyen felvállalni nem kívánja, a' kamat fél fokkal fölebb számíthatatik 's leszen n=5 1/2 %, mellyből ismét haszon háramlik a' bankra. Ez eset azonban igen ritka levén, további fejtegetése szükségtelen.

4) Fél évi kamatozásból. A' hitelbank nemcsak kölesönt ad, hanem maga is kölesönvesz másoktól, 's ha ő kamatit is azon lábon fizeti, a' millyenen neki fizetik adósa: bár szokásban volna, hogy a' bank nagyobb tőkétet vevén be, kisebb kamatokat fizessen, mint a' mennyit ő adósaiktól venni szokott: de az illetéa pénzkezelés csak tőzséréknél helyben hagyható, országos hitelintézetnél pedig, mellynek czélja nem nyereség, hanem a' polgárok felsegítése, épen nem javalható: ellenben, ha ő kamatit évenként egyszer fizeti, adósa pedig kamataikat fél évenként fizetik, ez olly intézet, mellyen senki soha fölakadni nem fog; még is a'

*) A' fizetendő kamat = k; a' kamatláb = r; az évek száma = n; a' fizetendő összeg = p; 's így a' kiszámítás

p = k / r * (1 - 1 / 1+r^n)

pénztárban némi csekély nyeresémet hagy. Például, ha 100 ezer frtot 5 évre esztendei kamatfizetéssel 6% kamattal leszámítol (discontiroz), fizet

p = 100000 / 1.06^5 = 74725 f. 80 p.

p' = 100000 / 1.03^9 = 74490 f. 44 p.

nyeresémet . . . . . 235 f. 36 p. azaz: a' fél évi leszámítolás nyeresége 235 frt. 36 pénz. Ezen nyereség ugyan csekély, azért rajta nem akadhatni fel, de a' pénztárnak még is hasznos.

5) Arany, ezüst 's más drágaságok zalogából. Nemesak a' hitel- és jegybankok, de tőzsérek is kölcsönöznek drágaságokra készpénzt, mellyek által pénzeiket a' szokott kamatnál magasbra használják. Az illy zalogos kölcsönadás azért hasznosb a' banknak, mivel illy zalogok 1/2 vagy 3/4 évig állnak a' bankban, 's a' reájok kiadott pénz csak hamar ismét bekerül, behozván 6, vagy 7 pctet. Ennek mennyisége meg nem határozható, 's egyenesen a' nemzet kincsértékétől föltételeztetik: de minekutána ez is hasznot hoz, ezt annál kevesbbé mellözhetni, mennél több visszaelés történik az illetén zalogadásokkal a' polgárok kárára: mert az adósok ezérfele csalfaságokkal szedetek rá 's zalogaikat veszitik. Egy nemzeti hitelbank szilárd jelleménél fogva itt is kedvezhet a' szorult adósnak, nem szabván rövid időt a' kiváltásra, hogy az adós ismét kelepezébe kerüljön, hanem, ha a' zalognak elegendő értéke van, 's a' kamat fizetetik, több évig kész elvárni mind addig, míg a' felszámítolások következtében a' zalog a' tartozással fölér.

6) Status-adó s levelekből. A' status adóselevei, sőt magányosak sors- és részvényselevei is a' pénzsarnokon (Börse) hetenkint eladásra ki levén téve néha olly alacsony áron megvásárolhatni azokat, hogy azokból a' világos haszon tisztán kiszámítható. Illyeneket ha ollos áron bevásárol az intézet, nevezetes hasznot hajthat magának. Ezen hasznok szinte történetek levén, kiszámíthatlanok.

7) Tőkéből. Lehuzásokból. Majd minden hitelintézet szokása, hogy midőn kölesön ad, abból az intézet javára 1 vagy 2 pct lehuzaatik a' nélkül, hogy az neki beszámíttatnék 's ezen pénz a' kezelési költségek fődözésére fordítandónak mondatik. Azonban országos hitelintézetnél ezen lerovás nemesak szükségtelen, de még káros is, mivel ez által az intézet népszerűségét veszti, mert az adós, az általa tervezett kölesönhez nem jut annak nevezeti mennyiségében, p. o. ha 100 ezer frtot kíván fölvenni kölesön 's ebből 2 pct lehuzaatik, csak 98 ezer frtot kap, és még is annyi kamatot fizet, mintha 100 ezert vett volna fel. Ez igen kellemetlenül hat a' hitelezvényesre, a' mellett pedig szükségtelen is, mivel a' fenirt uton beveendő hasznok a' bank kezelési költségeit bőven fedezik: másfelől az illy lehuzások csak adósságtörlesztésre használndók. Mint alább látni fogjuk.

A' fenirt bankjövödelmek közt legtöbb hasznot hoznak a' kereskedői váltólevelek leszámítolásai, mellyek elegendő hátrattal (indossement) ellátva, biztos, minden veszély nélküli nyereséget adnak ott, hol jó váltótörvények léteznek. Ezen nyeresemények mennyisége egyébiránt a' nemzet kereskedői szellemétől 's a' leszámítolási pct magasságától függ. Tudjuk ugyan is, hogy illyetén leszámítolásokat a' pénztőzsérek is örömet tesznek; de ha egy szerény nemzeti hitelbank, mellynek czélja nem nyereség, hanem polgárok felsegítettése, olcsóbban számítol, akkor a' kereskedőség mellözvén a' pénztőzséreket csak ide fogja váltóleveleit hordani.

Törlesztések. Egy jó nemzeti hitelbanknak legtöbb foglalatosságai közé tartozik a' töle kölesön felvett pénzeknek törlesztése; ha t. i. a' bank a' kölesönt

magától soha fel nem mondja, el kell fogadnia azon időhatárt, és módokat, mellyek alatt és által a' fölvetett pénz lassankint végképen annyira törlesztetik, hogy az adós többé mivel sem tartozik a' hitelintézetnek. És minekutána ezen törlesztésnek több módjai vannak, ezeket szabad választására hagyja az adósnak. Ez ismét olly kedvezmény, mellyet magányos pénzbirtokosak és tőzsérek vagy teljességgel el nem vállalnak, vagy mint fölebb említve volt, olly nagy jutalmat kívánnak, melly az adóst tönkre teheti. A' törlesztés módjai im ezek:

1) Annuitas. Melly szerint az adós meghatározván az időt, melly alatt tartozásaitól szabadulni kíván, a' bank kiszámítja, hogy a' kialakított kamat szerint évenként mi kamatot fog 100tól fizetni, 's így az egész felvett tőkétől mit tartozzék évenként letenni. Például, a' kialakított kamat 5%, kívánok szabadulni adósságomtól, mellyet a' hitelbanktól fölvettem 30 év alatt, kérdés: 100tól mit fogok fizetni? *)

p = 100 * 0.05 * (1 + 0.05)^30 / ((1 + 0.05)^30 - 1) = 6 f. 50 1/2 p.

könnyebbség okáért ide egy rövid táblát rekesztünk, melly 3 % kialakított kamattól fogva 6%ig 30 esztendei törlesztésre 20 esztendőttől fogva 100tól fizetendő kamatot kiszámítja

Table with columns for interest rate (3%, 4%, 5%, 6%, 7%, 8%, 9%), annuity (p), and term (30 years). It shows the relationship between interest rate, annuity, and term for a 100-unit loan.

Ezen táblából kiki láthatja, hogy ha ennyi, vagy amannyi év alatt kíván a' fölvetett adósságtól megmenekülni, 100tól mi kamatot tartozzék fizetni, 's e' szerint az egész tőkétől is, 's így ha valamely tőzsérrel egyezségre lép, maga kiszámíthatja, mivel tartozzék a' nélkül, hogy mások kiszámításához bizalmatlansággal viseltetvén, magát megcsalattottnak vélje. Az irt táblában ugyan a' felszámítások a' kis pénznek egy tizedrésnyi töredékeig vannak feljegyezve, mellyek nagyobb mennyiségek kiszámítására nem egészen pontosak, ha tehát valaki egy fillérig kívánja tudni a' fölvetett tőkétől a' kialakított kamatokkal a' törlesztési évek alatt mivel tartozzék, azt a' fenebbi képletből számítsa ki.

2) A' kialakítottnál nagyobb kamatok. Ki az annuitások számvetését felfogni nem tudja, az hajlandóbb a' kialakítottnál nagyobb kamatfizetéssel törleszteni terheit; ekkor az időt kell számba venni, melly alatt nagyobb kamatok fizetésével az egész adós-

*) p = 100 * r * (1 + r)^n / ((1 + r)^n - 1)

ság lehajlik. Például: ha a' felvett pénztől 5 pct kamatot fizetnek alku szerint, de tetteleg 6 pctet adok, akkor terhemtől szabadulok 36 év 263¹⁰/₁₀ nap alatt; mivel a' nagyobb kamatot nevezvén ε-nak; a' kisebbet η-nak; az évek számát n-nek *)

$$n = \frac{\log \left(\frac{0,05}{0,06-0,05} + 1 \right)}{\log (1+0,05)} = 36 \text{ év } 263^{10}/_{10} \text{ nap.}$$

ezen forma szerint kiszámíthatni, akár minemű kialakított kamattal akár minemű magas kamatfizetés mellett hány évet tegyen a' törlesztési idő, mellyben nemcsak minden kamat megszűnik, sőt az egész kölcsönvétel is lehajlik: mellynek táblája ide rekesztetik:

Nagyobb kamattal törlesztő tábla.

kamat			kamat			
kialkított	fizetett	törlesztési idő	kialkított	fizetett	törlesztési idő	
percent	év	nap	percent	év	nap	
3	3 1/2	65	4 1/2	5	52	113
—	4	46	—	5 1/2	38	266
—	4 1/2	37	—	6	31	180 2/3
—	5	31	—	5 1/2	49	53 2/3
3 1/2	4	60	—	6	36	263 10/10
—	4 1/2	43	—	6 1/2	30	19 1/10
—	5	34	—	6 1/2	44	6 1/10
—	4 1/2	56	—	7	33	144 1/2
—	5	41	—	7 1/2	27	226 2/3
—	5 1/2	33	—	—	—	—

Ezen tábla bővebben kidolgoztatván, több esetre is tételhetik alkalmassá, mit e' lapok szűk köre miatt mellőzni kénytelenünk; legtöbb esetben azonban a' kölcsönvétel ebből láthatja, hogy ha magas kamatot fizet, mint mennyit kötelezvénye tart, hány év múlva szabadul meg terheitől.

3) Lehuzási törlesztés. Szokásban van az adósságok törlesztésében az is, hogy a' felvett tőke kifizetésében néhány pct olly célból vonatik le, hogy a' levont summa bizonyos számú évek alatt kamattal és közkamattal a' felkért kölcsönt végképp törlessze; a' pénz illetén kezelését szintugy mint az előbbi nagyobb kamatokét egyjól rendezett hitelbank elvállalja és az adóst a' meghatározott évek alatt minden terheitől felmenti. Például: ha a' felvett kölcsönt 5% kamattal fizetem, de a' tőkéből 10 pctet kifizetésekor visszaengedek, ezen 10% 46 év és 71 nap alatt az egész adósságot eltörli, mivel **)

$$n = \frac{\log \frac{1}{1-0,10}}{\log (1+0,05)} = 47 \text{ év } 71 \text{ nap.}$$

a' lehuzással (törlesztés éveinek számát némelly szükséges esetekre kiszámítva ezennel közöljük: mennyire még elégtelen volna, az irt képletből mindig kifejtethető.

Lehuzási törlesztő tábla.

percent	év	nap	kialkított kamat
3	1	135	lehuzás
—	2	132	törlesztési idő
—	3	118	—
—	4	108	—
—	5	101	—
—	6	95	—
—	7	89	—
—	8	85	—
—	9	81	—
—	10	77	—
—	—	328	—
4	1	117	lehuzás
—	2	99	törlesztési idő
—	3	89	—
—	4	82	—
—	5	76	—
—	6	71	—
—	7	67	—
—	8	64	—
—	9	61	—
—	10	58	—
—	—	258	—
5	1	94	lehuzás
—	2	80	törlesztési idő
—	3	71	—
—	4	65	—
—	5	61	—
—	6	57	—
—	7	54	—
—	8	51	—
—	9	49	—
—	10	47	—
—	—	141	—
6	1	79	lehuzás
—	2	67	törlesztési idő
—	3	60	—
—	4	55	—
—	5	51	—
—	6	48	—
—	7	45	—
—	8	43	—
—	9	41	—
—	10	39	—
—	—	188	—

$$n = \frac{\log \left(\frac{\eta}{\varepsilon-\eta} + 1 \right)}{\log (1+\eta)}$$

*) A' hely szűke miatt lásda' szomszéd hasáb a'ján álló a) jegyzetet.

Ha a' felállítandó nemzeti hitelbank a' kölcsönvőket annyi kedvezésben részesíti (mint fen elő van számlálva) mennyiben soha semmi magányos pénzbirtokos részesíteni nem képes: akkor minden hitelvevő mellözvén a' magányos pénzbirtokosakat egyenesen a' hitelbankhoz fog folyamodni. Ennek következtése az, hogy ha a' hitelbank 5 pctet kölcsönöz és 6 pctet számítol; akkor a' magányos pénzbirtokosak kamataikkal kénytelenek lesznek 4%, számításokkal pedig 5 pctre szálalni. És ha ebből eredendő nyeresémmel meg nem elégnének, vagy pénzeiket a' hitelbankba 5 pctre beadják vagy nyeresémesnek vélt vállalatokba bocsátkoznak. És ime itt egy igen vezetes haszna a' hitelintézetnek, hogy egyfelől a' vállalkozókat szaporítja; illyek pedig olly győren léteznek hazánkban — másfelől a' kamatokat alább szállítván, a' földmivelő osztályt erőre segít, mellyet egyébiránt a' magas kamatok tönkre szoktak zuzni, mint mindentudja, kinek csak 1, 2 hold szántóföldje van, hogy a' mezei gazdaság javítására felvett tőke 6 pctes kamattal a' javításokból eredő hasznok vagy soha vagy csak legtrikább esetben fizetik vissza. Pedig nekünk azon ösvénynél fogva, mellyet a' nagy természet működésül kijelelt, leginkább csak mezei gazdasággal kell foglalkoznunk és minden áron ezt gyarapítanunk, csak oda plántálván a' műipart, hol a' föld terméketlenebb, a' nép pedig több. Pedig mint a' tapasztalás mutatja 's Ehrenfels ékesenszólo és virágos nyelven előadja: „senkinek sincs többször és több készpénzre szüksége, mint a' mezei gazdának; a' mi foglalatossága természetéből is világos, 's azt készen várja valamint a' kereskedés. A' szántóföld alá van vetve jég es-önök, szárazságnak, nedvességnek, a' rét áradásnak, — a' szőlő dérenek fagnak; a' marha dögnek, a' ház tűznek, minden pedig a' háborúnak. A' bort csak ó korában, a' gabonát természetesi költségein felül kellene eladni; pedig a' marhának, gyapjunak, gabonának sokszor igen sokáig nincs ára; az épületeket tűzkármentés mellett is megemésztí az idő; az ellenség pedig pajkosan sokszor elpusztít mindent; mivel a' gazdasági birtokot nem teheti senki zsebébe, mint részvény-leveleit, vagy statuskötelezvényeit, 's nem viheti a' pénzesarnokba, hogy érte pénzt vegyen föl. (Vége köv.)

Az augsb. Allgemeine Z. 's az iparvéd-egyesület II. Ha valamikor így szólunk volna: halljátok politikai hitvallásunk nyilatkozatát, melly szerint csalhatatlanul hiszszük és valljuk, miként e' hazában, ha annak békés utoni átalakulását 's egykori fölvirágzását ohajjuk és akarjuk, pártoknak kell lenni, mellyek saját elveik nyomán indulva határozottan tűzzék ki meggyőződésük zászlóját, 's lobogtassák szerte és nyíltan azon színeket, miket a' közélet küzdőterén ismértető jelül választának; — ugy nem nagy dologba kerülne bármí pört, melly köztünk 's más véleményűek közt támadott, bevégeznünk 's haladnunk tovább is a' kejelöltük irányban, legfőbb is némi boszankodás érzetét vive magunkkal a' kellemetlen összeütközésből, mit célunk megközelítési nagy munkájában akadályul tekintünk. Mi eként nem szólunk soha, 's most inkább mint valaha távol vagyunk azok gondolkozásmódjától, kik huzamos tanulás 's nem kimélt fáradozás után elvégre is azon meggyőződéssel szállnak sikra, melly minden lehető alkalomkor fönnen hirdetteti velök: legyenek szorosán elkülönített színezetű pártok Magyarországnak, 's küzdjön kiki véglehetőleg azon zászló mellett, mellynek emberé. E' ha di jelszó journalistikánk egyre élénkítő sorai közt nem nagyon régi, legalább mi annak határozott alakban nyílt föltűnését illeti, nem is foganszott volna az egy könnyen magyar ember agyában, lett légyen ez még olly éles látásu 's meszszeható kiszámító észszel megáldatott, ha közügyek vizsgálatászentelven magát hazai viszonyink 's institutioink mellett marad, 's ezekben ügyekszik egyrészt föllelni 's kimutatni a' hiányokat, más részt meg önmagunkból fejteni ki az erőt, melly a' főnállót lassanként a' külön osztályérdekek lehető legnagyobb kiméltével, kerülve még színét is a' közállományt megingatni akarásnak vigye nemzetünket mind közel közel a' társaslet magas célja felé, mellytől egymást váltó habozás tespedés, fölöl lobbanó pillanatnyi cselekvés-vágy következtében nem tagadhatni szerfölött meszsze havnyatlánk, 's a' mellyet ennél fogva minél nagyobb ovakodással egyszersmind pedig csüggedést nem ismerő türelem- engesztelődés- 's munkássággal megközelíteni mulaszthatlan köteleességünk. Az első, ki e' hazában így szóla: „legyenek pártok, pártok elvre úgy mint a' teen-

$$n = \frac{\log \frac{1}{e}}{\log (1+\eta)}$$

dők mimódoni létesítésire nézve“ dobá közénk a' vizsgálkodás almáját, mert fölhiwa mindenkit olly harc kiküzdésére, mellyben különféle érdek szerint alakultak a' táborosok 's a' magyar a' helyett hogy ugy is csekély erejét egyesítve, ellenségeként álla egymással szemközt, annál nagyobb elkeseredéssel készülvén védeni alkotvány adta igazait, minél fájdalommasban esett látnia belülről, önvére által támadatni meg! Az újabb kor uttanának új növeltjei két sarkelvet ismérnek; e' kettő az indulópont megtámadásoknál, e' kettő az utolsó támasz megtámadtatásnál. Egyike e' sarkelveknek veszélyt hoz a' polgári társaságra bármí viszonyok közt, 's ez az elméleti okoskodásnak hisztórián fölül helyezése; érzik ezt azok is, kik különben istenként öneszüket imádják, 's azért leplezgetik e' meggyőződésüket minden kitéphető módon, azonban mint egyebütt, itt is felejtkezve önmagukról ollykor mégis mintegy önkénytelenül kiröppen ajkukon a' vissza nem idézhető szó, 's illyenkor a' gondolkodó elme meghökkenve isméri meg bennük a' társaslet legveszélyesb elleneit. Tagadni minden hisztóriai jogot, nem ismérni más vezérfényt népügyek intézésénél, mint mellyet eszünk elvont okoskodása nyújt, általános elveket állítani föl, 's ezeknek hozni áldozatul mindent, még polgári létünk legszentebbét is! ez lenne politikai hitvallásuk értelme, ha ki mernék nyíltan mondani, mit szívök legmélyebb rejtekében táplálnak, ugy azonban, hogy tetteikből nem néhez e' lappangó szándékok megismérni, 's folytonos figyelmeztetés után egyes vonalmban kimutatni. Illyenek hazánkban aligha találhatnak, mert bár nálunk is vannak néhányan, kik nem egészen mentek a' túlerett vén Europa e' fölöszlásra hajló kísérleteitől, még is sokkal fiatalabb vérünk, hogy sem egy két színpantás után e' romladozott légből szédeltéstül kellene tartanunk; ha láttuk is hasonlót betegségnak itt ott mutatkozó körjeleit, efolótt nem esünk kétségbe, mert meg vagyunk győződve, miszerint azok, kik tán első pillanatra kaptak ez e' kölcsmaszlagon, megismérve annak kártekonny fáját, kerülendik azt; az egészséges nagyobb rész pedig föl fog világosulni az iránt, miként azon sok jó mellett, mellyel bennünket Europa művelt népei gazdagíthatnak, tömérdek rossz is van, mit ovatosan el kell külonitnünk, ha nem akarjuk, hogy a' viszonyos érintkezésnek káros következtései legyenek. A' másik elvnevlátászik olly veszélyesnek, 's áltálján véve nem is annyira veszedelmes; ámde ép ez oknál fogva honunkban is nemcsak sok pártolót számlál, hanem ugy szólnán divateszmeje az értelmiség nagy részének; ez e' a' polit. pártok elve, 's körülbelül így fejezhető ki: a' közügyek fejleto 's alakultánál engedtessek minél szabadabb tér a' pártra szakadt külön irányban működő szellemi 's értelmi erőknök; azon főhatalom, melly a' dolgok menetét intézi, kiserje minél nagyobb figyelemmel e' pártmüködedeket, 's mihelyt észreveszi, hogy valamely fél több életerőt fejt ki a' többinél, álljon ez eróssabb mellé, fogadja el annak elveit sajátjául, ügyekezzék azok szilárdításán 's látni fogja, miként a' többi színezet mindinkább gyengülvén lassanként összeolvadnak e' fő színnel, 's harmonias egész képezendek. Első tekintetre nem lehet természetesb mint ez okoskodás, ugyanazért ollyanokat, kik ugyszólván kezdők a' népkormánytan elméletében, megnyugtlatni 's kielégíteni képes; de ha rendszeres elemzet alá vétetik, itt is csak az süli ki, mit a' hitelbank című értekezés ír ója nemzetünkrol alaposan jegyez meg e' szavakban: minden nagy politikai 's hisztóriai talentumink mellett, mellyek e' hazát hajdan és most dicsőítik, a' „számvetés“ tudománya sem a' Corpusjurisból, sem Justinian pandectáiból, sem a' deák vagy görög nyelvekből magát kifejtetni nem engedi. A' pártok elvét illetőleg nem ugyan azon értelemben, mint itt mondatik, de még is számvetésstudományi hiányt kell említenünk, i. a' statutan sublimior analysisében járatlanságot; menjünk csak a' társas együttlét alap fogalmira vissza 's látni fogjuk, miként itt nem olly elemekkel van dolgunk, mellyek az atom rendszer értelmében ide oda szabály nélkül uszkálnak várva egy vagy más hatalom parancsszavát hogy így vagy amugy alakuljanak; ez alakulás örök velünk született törvények szerint történik egy és azon egyesülésre sietvén az erőszakosan elkülönített részek, miként a' prisma által megosztott nap-sugár fényszálai, mellyeket elválaszthatunk egymástól 's különféle színekbe öltöztethetjük a' szín nélküli egész egyes részeit, de mihelyt az oszlató szer félre mozdított, nincs erő, melly az elemek egyesülését 's előbbeni alakjukba átmenetét meggátolhatná. Valamint tehát a' fényszálakra fölöszlottsugárnak nem természetes állapotja külön színezetekre foszlani, hanem olly megszakozott benső létre mutat, melly küli okok hatása által idézve elő csökkenti a' sugártest üserjét azon mértékben, mint inkább vagy kevesebb hajlítatnak el egymás-

tól a' külön szálrészek; szintugy körjel a' társadalom nagy testében, ha a' lételeme bármely külső ok következtében szokott egyensúlyokból kikapva egymás romlására törnek, 's a' helyett hogy kölcsönös segítség-hatás mellett egyazon irányban működjenek, sikernélküli harcban pazarolják erejüket. Mi organicus egész-ként tekintjük az állodalmat 's meg vagyunk győződve, miként mutatkozó súlyhiány esetében nem az által kell a' kissé megtárgult súlyegyet helyreállítani akarunk, hogy a' mérleg rudját először körülfordítsuk tengelyén, 's csak aztán ügyekezünk a' forgatás közben szerte-hullott súlyrészeket összeszedve kivált vizárayos állást adni mérlegünknek; hanem inkább gondosan kitapogalva az aránytalanság okait, a' már meg-levő súlytényezők oly elhelyezését törekedünk létrehozni, melly mellett „nemzeti alkotványos állásunk mérlege legkevésbbé legyen veszélyeztetve. 'S most, miután kimondók, miként mi e' haza biztosított jövőjét 's nemzetünk nagygyám elmedkedését nem elpártok harczi által hisszük 's ohajjuk elérhetőnek, hanem oly közre-munkálás által, mellynél mindenjobb érzésü magy. kezét fog 's tehetsége szerint járul a' nagy munka létesítéséhez, hol minden jó 's nemes egy célra — honfi társai boldogítására, ugyanazon elvek értelmében — a' 8 százados alkotvány kimutatta elvek korszerű fejlesztése 's alkalmazása értelmében, szenteli tehetségét 's erejét; hol minden egyest őszinte akarataának érzete sőt világos tudata lelkesít, de hol minden egyes ké-sz bármely pillanatban kihallgatni azt, ki értelmi és szellemi suprematiánál fogva megmutatja, hol nem használhattak kellő eszközök alkalmazásakor, hol és egyébként célszerű eszközök alkalmazásakor, hol és mennyire lépett tul ez vagy amaz a' kiszabott munkavonalon; 's ha mindez okszerű szemelében van állítva, nincs egy is, ki álszemérem, hiúság, vezérkedési vágy, haszonlesés vagy bármely mellékoknál fogva nem lenne kész sietve jóvá tenni a' hibát 's folytatni új erővel a' közös jólét megkezdett nagyszerű munkáját — miután mind-ent kimondók, önként következik, miszerint nem kívánjuk nézetünket olyanoknak tekintetni, mintha egyedül mi volnánk képesek az itt fölhozottak értelmében sikerrel munkálkodni, de más részt szintolly természetesen következik az is, miszerint a' józan, korszerű 's érdek-egyesítő haladáson kívül nincs e' hazában egyetlenegy felekezeti is, mellyigy kiálthatna: esküdjetek zászlóm alá, mert ez az egyedül üdvözítő politika hitvallásának reménygazdag zászlója, 's azok kik velünk egy irányt nem tartanak, alig méltók többre szánakozásnál. Cél-szerűnek hittük ezt kissé bővebben fejtegetni, nehogy megütközésre szolgáltatassunk alkalmat az által, hogy oly lappal, millyen az Augsb. Allgem., több hasábon hosz-szasan foglalkozni nem álljuk most, midőn ben a' hon-ban annyi a' teendő, oly sok a' fölmerülő külön irány-zatu életnyilatkozat, miszerint mind ezt kellőn tárgyalni és szoros kapcsolatban fölmutatni egyrészt nem kis fá-radságba kerül, más részt meg idegenek gáncoskodási-nál mindenestre előbbvaló. Mi mult alkalomkor ugyan e' külföldi lapról szólunkban kijelentők, miszerint mind-ent, mi ott mondatik, épen nem vesszük szentírás sza-vai gyanánt, sőt nem egy tekintetben fölvilágosítás és igazításnak is helyét láttuk: ámde ismét nem egyezünk meg azokkal, kik az érintett lappal csak úgy félvállról szoktak beszélgetni, mint valamely kávéházban; mint szinte azok véleményében sem osztozunk, kik marczona hadiállást véve indulatok heves kifakadásával viszo-nozzák a' bős-augsburgiak megtámadását. Mi az Augs-burgban megjelenő 's hazánkra vonatkozó némely cikkek nagyobb nyomóságot tulajdonítunk, hogysem elégnék hinnők azok hatásának az által venni elejét, ha ott föllépő ellenünket czáfolatra nem is méltatva, egy pár gúny-czimmel utasítók el magunktól; ezenfölül pedig meg vagyunk győződve, miként ha kisebbségben nem a- karunk maradni's télenül bevárni az illy cikkek követ-keztét, más fegyverhez kell nyulnunk, mint mellyet föl-indulás, szenvedély vagy méltó bosszankodás adnak kez-ünkbe; ezen fegyver, mellyet bár honi harcainkban is minél gyakrabban, sőt majd majd kizárólag szeretnénk használtatni látni, e' fegyver: minél higgadtabb kedély-lyel fogadni a' megtámadásokat, elfogulatlan lélekkel venni azokat taglalgatás alá, 's mennyiben hazánk szent ügyének ártalmára lennének irányozva, nem kimélni semmi fáradságot annak kimutatása körül: miként az, mi ellenünk mondatik, vagy isméréthiány 's ferdeség szü-leménye vagy ármány 's rossz akarat koholmánya; ezt pedig nemcsak mondanunk kell, hanem megmutatnunk, egyenkint 's részletekben türelmet nem veszve mind-annyiszor, a' hányiszor ezt a' haza közjava ugy ki-vánja. Mielőtt ezt az augsb. Allg. Z. 336 számára vonat-kozólag megkezdünk, szabad legyen itt kijelölnünk a-

zon szempontot, mellyből mi az e' lapban megjelenő 's ha-zánk viszonyit illető fontos cikkeknek tekinteni szok-tuk. Ugy nézzük mi e' lapot (hazánkat illetőleg) mint nem ritkán egyik eszközt azok kezében, kik hazai viszonyinkban nem csupán magy ar de europai viszonyokat látnak; illyes cikkek akár megtámadó akár helyeslő ér-telműek legyenek, mintegy nyilatkozványként vehetők, hol az illetők (az illyesekben nem annyira a' cikkek köz-vetlen írói mint az ugynevezett prim: motores) tudat-ják — természetesen nem egyenes hanem kanyarulatossal: mit lenne szükség tennünk 's mitől ovakodnunk, fi-gyelemmel levén azon viszonyokra, miket mi oly sok-szor nem vesszünk figyelembe, pedig messziről jövő inté-sek vagy példázatok nem csupán levegőből kapott hírek nyomán keletkeznek, hanem jobbra tények, vagy még tán most rejtett 's csak okaikban ismert bekövetke-ző események által idéztetnek elő, 's nem egyszer, ha általunk a' szerint méltányoltatnának, mint hazánk 's a' monarchia közös érdeke kívánna, elvárhatnának sok bajt, melly nem ritkán veszteségünkre — akkor követke-zik be jobbadán, midőn mi a' figyelmeztetést rég elfelejt-tük, 's így még eszünkbe sem jut visszaemlékezve sa-ját kárunkon okulni. Ha köztünk tehát némelyek 's tán számosabban az augsb. Allg. Z. hazánkra vonatkozó nyilatkozatiban nem látunk egyebet holmi irkafirkáknál v. olyanok ingerkedésinél, kik jónak látják pártédek vagy egyéb melleslegokból bennünket a' világ előtt polengér-re tenni — akkor ugyancsak — magyarosan gondolko-dunk, azaz hogy megkíméljünk egy fáradságot, melly-nek alá kellene magunk a' vetnünk, hogy a' mon-dottak iránt tisztába jöjünk, vagy el sem olvassuk, vagy ha elolvastuk, egy párszedtevette közt félre dobjuk, hogy annál kényelmesebben erethessük a' vitnyédi v. verpeléti bodor füst gyűrűit. — Midőn mi az augsb köz-önséges lap megtámadását, invectiváit, leczkét hideg átgondolás után részletenként itt ott, hol t. i. leginkább szükségét látjuk, egyszerre minden pontra ki nem ter-jeszkedhetvén czáfolni 's kitelhetőleg helyre igazítani ü-gyekezünk, sem szerezest fehérre mosni sem falra bor-sót hányni nem akarunk, mert e' foglalkozás egyikéhez is sem kedvünk sem időnk, hanem leginkább arra törek-szünk, hogy megmutassuk mind azoknak, kik e' hazán ki-vül nem elég tisztán látják honi ugyszólván házi viszony-nyikat, 's ügyeink új meg új bonyolodványait, misze-rint mi a' mennyire szívesen vesszük a' jó tanácsot 's barátságos utba igazítást, ép oly határozottan kívánjuk ótalmazni jó igazunkat, 's pedig sem indultatoskodás v. ép szenvedélyesség kifakadási közt, sem nagyszerűnek látszani akaró de nem ritkán igen igen gyermekies gög-gel, hanem azon loyaltással, mellyre nemcsak jó aka-róink de még a' méltányos ellen is bizást számot tart-hat; — más részt meg figyelmeztetjük honfi-társai-nkat az iránt, miszerint ha legszebb terveink félre is-mértetnek, 's e' félreismerés következtében akadályok-kal, mik sokszor majd erőnkkel haladók, kell megküzd-e-nünk azok ellenében, kik illő viszonyos értesülés után ha segédkezet nem nyújtanak is, de bizonyára elég lel-kiismeretesek lennének bennünket ugy is eléggé lá-togatottak tehetlenségünkben kár-örömmel nem gátolni; tehát hogy figyelmeztessük honosink hi-gadtabb kedélyeit, miszerint ha eddig e' kellemetlen 's nem egy magyar szemében méltányta-lan bánásmódot kelle azok részről tapasztalunk, kik fölöttünk 's lépteink fölött ott a' határszéleken tul sza-kadatlanul öröködnék, ez nagy részben minhibánk követ-kezményeül tekintendő, mivel vagy mi nem értettük a' szomszédok szándékát 's nyilatkozatát ugy mint megki-vántatott vala, vagy sajnáltuk a' fáradságot, mellybe az onnan jövő félreértések elosztatása 's a' szükséges fölvilágosítás került volna. E' viszonyos értesülés esz-közlése adá kezünkbe a' tollat multkori hasonczimű cik-künk írásakor, ez értesülés eszközlése leendőzentul is czélunk mindannyiszor, a' hányiszor az augsb. lappal találkozzunk; megvitattuk azt, mit az ottani rovatokban viszonyinkat illetőleg fontosnak isméréndünk, megvit-tuk higgadtan sine ira et studio azon eltökéléssel, hogy mennyire töltünk telik, szíves közremunkálását nyorjúk meg azoknak, kiknek részéről eddigelő hazánk iránt, nem egy magyar rossz akaratot, nem egy kirthat-lan ellenszenvet, 's vérünk megtörése irányzott törek-veket látott; de teendjük ezt még azon oknál fogva is, mivel van a' hazai lapok között olyan is, melly e' cikkek előtt örömet nyitja meg hasábjait, azonban csillagok-kal csak azon állításokat díszesíti, a' mellyek vagy gyá-mokul szolgálhatnak a' lapvezér kifejtett egyedi nézetei támogatására, vagy ép azon nézetekkel homlokegyenest ellenkeznek. Ezek nyomán jövő alkalomkor azon cikk megvitatásába bocsátkozunk, melly az érintettük kül-földi lapban a' védegyesületet pártoló szándékkal kö-

zöltetik; 's mellynek függeléke ismételten kéztől oda-iktatva a' mondott egyesület ellen kel ki, egy uttal se-paratismus vádját illesztvén azokra, kik az iparvéd-egyesület alapítóji 's főpártolóji. (Folyt.)

Lapszemelvény. Kimondottuk több ízben, 's ki-mondandjuk még többször is, miként ha szívesen méltá-nyoljuk azok ügyekezését, kik bármely tekintetben át akar-ják ültetni azt, mi véleményök szerint hazánkra üdvös-nek mutatkozik 's minek e' nemzet ép ugy szűkében van, mint milly bőségekben az Európa egyéb népeinél található; kettős örömet érzünk mindannyiszor, valahányszor al-kalmunk akad szólhatni a' jóról, mi saját munkánk szü-leménye, mi gyümölcscsel kínál azon mag után, mellyet minmagunk vetünk hazánk áldott földjébe, 's minél föl-vagyunk mentve más kellemetlenség mellett azon kínos bizonytalanságtól, mellyel égvi tekintetben minden át-ültetési 's honosítási kísérlet összekötte van. Azonban e' hazafiúi örömet ritkán élvezzük a' nélkül, hogy egy-uttal keserű érzelmek ne fakadnának szívünkben, mert majd mindenütt, hol hazai erők működésének látjuk ör-vendetes nyomait, hidegülő részvét, hanyatló munka-készség, vagy ép tökéletes elhanyaglással kell találko-zunk. Nem említjük, mi leverőleg hat ez szilárdabb kedé-lyekre is, elégszer volt ez már említve 's nem egyszer hazafiúi elkeseredés szülte éles gúny vagy csüggedés saj-tolta lemondás kísérletében, mit eléggé bizonyít a' szójá-rássá vált „magyar szalmatűz“ gyakori alkalmazása el-annyira, miszerint ritkán van szó magyar lelkesültsé-géről, melly nálunk ugyszólván szülő-anyja minden na-gyobb szerű kezdetnek, a' nélkül hogy a' pillanatnyi hev-ellebbenése után okvetlenül bekövetkező zszibanat, hi-degülés alakját kandikálni nélné a' háttéri homály-ból. Ezen állítás oly annyira világos, miszerint az-ok ellenében, kik annak igazságát kétségbe vonnák, élő példákat idézhetnénk, példákat, mellyek elég erővel bírnak kihűteni a' hazafiság-melegítette leghebb köb-leteket; avagy lehet észomorítóbb, mint látni, miként bár-mi hazafis vállalkozásnál ritkán hiúsul meg az ellen-fél reménye, mellyet körülbelül eként szokott kijelenteni: hagyjuk őket magokra, nincs oly vulkán, melly ki nem égne, ellobog a' tápnélküli láng, 's ismét ott leszünk hol eddig valánk. A' földmivelés azon foglalkozások e-gyike, mik természetöknél fogva legkevésb hánykodás-nak vannak kitéve, ugyanazért ha valahol, a' közbőllet e' nagy fontosságu tényezője körül nemcsak elméletileg gondolható, de gyakorlatilag létesíthető is a' fokunkint meg nem szakadt folytonos haladás, 's ennek hű kísérő-je a' tökélyesbülés; nincs az emberi működések közt, — kivéve a' mathemat. alkalmazás alá esőket — egy is, mellynél oly biztosan lehetne életbe léptetni mindazt, mit tudományos okszerű elvonás hasznosnak mutat, mint a' mezőgazdaság, mert itt egykét jól rendezett kísérlet föl-világosít az iránt: mit várhatni ez v. amaz elvtől, mellyet a' gazdának munkakönnyítés vagy sikerbiztosítás fejében tudomány 's elmélet ajánlanak. Hol illy szoros kaposo-lat létezik eszme és tett, élet és tan, gyakorlat és elmé-let között; hol minden egyes lépés, melly az egyik rész-ről a' kütüzött cél felé tetetett, okul tekinthető, miből száz eredménygazdag lépés fog a' másik részről követ-kezni, hol képletesen szólva minden kiadott fillér forin-tokat kamatoz, 's lehetőleg közel állítja föl a' vállalat mellett az okszerűen reménylhető sikert: ott mindkettőt illő arányba egyenközleg ápolni és fejleszteni önhasz-nunk parancsolta mulasztatlan kötelesség. 'S mégis Magyarországon, mellynek országgyűlési min-den egyes napja több ezer p.ftba kerül, Magyarországnak, melly legközelebb 18 hónapon át látta tárgyal-tatni a' hon javát orsz. gyűlésileg, nem volt egy garasa is, mit a' honi gazdaság emelésire vagy egyéb közérdek-re fordított volna. Illyenek láttára megmozdul keblük-ben a' szív 's jobb jövőnk pislogó világa elhamvadni ké-szül. Ott, hol közérővel pusztá elvosata vagy ennek ür-ügye miatt a' szükségést megtenni elmulasztották, nincs egyéb hátra, ha kereszibe tett karokkal nem akarjuk be-várni az időt, mellyben ránk iljenek a' költőnek ez idég-rázó szavai: a' sirt hol nemzet sülyed el, népek veszik körül — ha ezt bevárni nem akarjuk, tenni kell minden egyes polgárnak erejéhez képest azon körben, mit mun-kásságának alkotvány 's törvények kijelöltenek; 's ha valahol, bizonynyal e' téren szerfölött sokat tehet egy-ek őszinte akarata 's célszerűen használt szorgalom-mal páros kitaratása. Hiszünk, hogy nincs messze az idő-pont, melly meggyőzendi e' hon fiait a' felől, miként a- azon föld, melly keblébe fogadja az idegen világgrész ván-dor fiait, 's táplálja azokat majd 1000 éven át, nem u-gyan vérrel öntözendő mint apáink alatt, de hűbb gyer-meki vonalozással ápolandó; minden mit az újabb kor vásári zajjal kínál, 's erővel is ránk tolni ügyekszik, ingékony, kérés, vagy nem eléggé tisztán kifejtett léttel

bir, e' föld elsajátíthatlan tulajdonunk, szilárd, változhatlan alapja jövő nagyságunknak, miként hű öre 's főtartója nemzetünk nem kisebb multjának. Mit mondjunk ezek után, ha a' Magyar Gazdának mai lapunkban közlötté' soraival találkozunk: "E' folyóirat belbecsére nézve szóljanak azok, kik a' hasonló tárgy 's rendeltetésű külföldi lapokat ismerik; mi részünkről öntudattal 's nyugodtan futunk velök versenyt, miután szintolly változatos mint páratlan olcsóságú lapjaink ügyét számos köztisztelő 's elismert sikerrel gazdálkodó férfiak, tevék magokévá, kiknek nagy becsű tapasztalásaik és közleményeik bármely angol lapnak is becsületére válnának. 'S még is a' „Magyar Gazda“ összes előfizetőinek száma mintegy 1000 körül ingadoz azon országban, hol legalább 40 ezret számíthatni, kiknek magas gazdasági műveltség részint nem ártana, részint kötelességnek volna tekinthető, 's kik a' szót nem érdemlő előfizetési díjt megbírnák." — Ha ezt más mondja el 's nem a' Magyar Gazda szerkesztője 's a' gazdasági egyesület titkoka, aligha el bírjuk magunkkal hitetni a' hallottak valóságát. Minthogy ép a' Magy. Gazdánál vagyunk, használjuk e' beköszöntést úgy, mint nem egy idegen szokta magy. gazdája vendégszeretét használni, azaz tegyünk sajátunkká valamit, mi e' gazdánál a' nélkül is bőségben van. Bevégeztetik a' selyemtenyésztsz című hazánkban igen érdekes cikk, mely helyrovatonkint mutatja a' selyembeváltás mennyiségét 1843ban; a' polgári és katonai hatóságokban mindössze 356,910 font selyemből váltottak be; ez évben a' különös időjárás a' selyemből mennyiségét az 1842ikihez képest 20pcenttel csökkenté. Most, ugymond az érintett cikkt, mindenfelől szederfa-ültetvényezésekről 's alakuló selyemtenyészítő társulatokról hallunk; kiemelendő e' tekintetben Széchenyi István gr. ültetvénye Czenken, Batthyányi Lajosé Ikenháromon, Csapó Dánielé Tolnamegyében, Lónyay udv. tanácsosé, kikhez mi bátran sorozzuk Festetics Sándor gr. ültetvényét Egyeden, mely fiatalabb ugyan a' ezenkinél, de azért hasonnemű vállalatok említésnél méltán az első között áll. — Mintegy fél éve Lewald „Europájában“ igen érdekes cikket olvastunk a' fölött, mennyire kívánja bármely ország jóllete oly intézkedések létesítését, milyen francia kezdett után Bajorországban látható, hol az irtalmas nők számára kormányrendeletnél fogva minden szükségessel ellátott intézet alapított. A' cikk írója protestans volt, 's így nem kelle attól tartani, ahogy nézeteibe vallásos buzgalom tán kellett-e mértékben vegyülvén a' tárgyat, melyről értekezék, elfogultan nézze 's melegebben szóljon az ügyről, mint azt tisztán philanthrop. és közjólléti tekintet után indulva, tennie szabad volna. Ő protestans léte is hön pártolá azt még akkor is, ha abban nem lehetne más szemléni, mint egyedül kath. irányt; 's midőn élénken rajzoló a' szendeséget, lemondást, önfeláldozást, mellyel e' nők feledve egyediségüket egészen a' szenvedő emberiség javára szentelik éltüket, 's elmondá, mint érzett e' nők iránt több mint földi lényt illető tiszteletet, midőn látá őket, a' fiatal, szép, életerős gyöngéd hölgyeket, anyai buzgalommal örködni oly betegek fölött, kik elhagyatva e' világtól rokonápolásra sehol nem számíthatának mint az angyal-jóságú secours de la charité az irtalmasnők szelid körében; látá őket virasztani haladóklik ágyainál, lelki vigaszt nyújtani olyanoknak, kiket testi bajok mellett lelki furdalások gyötörnek, bizalommal, minőt csak vallásos ihlet nyújthat, járulni azokhoz, kikől iszonyodva fordul el a' gyöngébb idegzetű, 's nyugodtan mint földi bajokon tulermelkedett nemesb lény, lépdelni a' halált lehelő szerencsétlenek közepe, — megemlékezve, hogy mindezt nem önérdék, nem hiúság, haszonvágy vagy bármi földi érdekből teszi, hanem teszi a' vallásos áthatottság sugallta szent szeretetből sinylődő embertársai iránt, így kiálta föl: azon vallás, melly isten leggyöngébb teremtvényinek ennyi erőt nyújt, nem lehet tévtanok eredvénye! — midőn ezt igy sőt lelkesebben olvasá e' sorok írója, föltámadt keblében a' vágy: vajha e' hazának is támadnának fia, kik elhagyatott ember 's polgártársainkat részesítnék a' földi éden e' jótéteményiben! 'S ime mit tehetlen szegény honosink javára oly hön ohajtánk, valósulni látjuk azt mindiakább, 's meggyőződünk a' felől, miként vannak sokan e' hazában, kik a' haza 's nemzet jólletét nemcsak akarják de tettel is eszközlik, habár neveik nem állnak is mindig elül ott, hol a' hazafiság 's önzéstelen honszeretet méltánylása szóba jő. E' pontra nézve legelső érdemkoszorú hazánkban m. Hám János szathmári megyés püspököt illeti: ki legelső telepítő 's honosítá meg nálunk e' jótékony intézetet Szathmáron, mely pár év óta oly köz méltatásban részesül, hogy tanítványi száma több százra növekedvén, a' másként is tágt intézet nagyobbításául szükség a' lelkes telepítőnek gondos-

kodni. Utána hálát, szívből fakadt őszinte hálát szavazunk azon nemeskeblű férfinak, ki ép akkor, midőn nem egy oldalról ismértették félre, sőt kemény vádakkal is illetették, tettel bizonyítá egy részt az evangelium mondatát, melly arra tanít, hogy nyujtsunk kenyeret annak, ki nem tudva mit cselekszik bennünket kövel sárral dobál; más részt pedig e' tette által napjainkban, minél ritkább annál nagyobb becsű tanúságát adá annak, miszerint a' valódi hazafi jó keresztyén's őszinte emberbarát nem azért visz áldozatot a' haza 's emberiség oltárára, hogy annak föllobogó fénye által pillanatra dicsőítessék, hanem hogy tetteiből üdv harmatozzon embertársaira. Még egyszer a' szenvedő emberiség 's árva nevelésünk nevében, mellyért a' ns keblű püspök oly nagyszerűen 's maradandó értékkel áldozott, vegye szívből fakadt őszinte hálánkat! A' Nemzeti Ujság közli a' zágrábi irtalmasnők társulatát megalapító oklevelet egész terjedelmében, miből mi köv. jegyzünk ide: reményli e' alapító a' gyenge kor vallásos és illő nevelését 's oktatását ez által szerfölött emelhetni, melly n e v e l e s t a' n ö n e m i magzatokra nézve még inkább mint a' gyermekekre nézve ohajthatónak véli, miután belőlök anyák válandnak, kikől a' következő nemzedéknek, még a' férfui nemnek is első oktatása's erkölcsi állapota kétségkül függ. Ez oklevélből kitünik, mennyi költséggel szerzé meg az alapítandó intézet számára az ernyedetlen munkássáru püspök mind a' szükséges épületeket, mind a' belsejüket ezélikvánta kellékeit; 's végül 30 ezer ftot p. p. azonnal letelt, 10 ezret pedig, mihelyest házi körülményei engedni fogják, teend le a' zágrábi káptalan kezeibe, mint alapítókét az intézet jövője biztosítására. Látható ebből, miként Haulik György zágrábi püspök 's báni helytartó ő execa ez áldozata oly hijány pótoland, miről eddigél törvényhozásunk nem is emlékezett, egyik t. i. a' növevelés, másik a' szenvedő emberiség ápolatása. Legyen szabad ez alkalommal nyilvánítunk azon ohajtásunkat: vajha e' hon többi magas állású egyházi férfai közül minél számosabban követnék a' nemes két példát, 's közremunkálásukkal eszközölk ki, miszerint ha nem is minden megyében de hazánk 4kerületeinek mindenikében két három illy intézet alapítatnék (ilyen lehetne p. o. Nszombat, Pest, Szabadka Dunán innen, Pécs 's Győr Dunántul; Kassa 's Eger Tiszáninnen; Temesvár Szeged vagy Arad Tiszántul) Hol eltagadhatlan tények bizonyítják az érdemet, ott el kell némulni ármány és gyanusításnak: isten adja hogy a' magyar egyházi rend necsak nagyszerű multjára hivatkozzék, midőn h a z a n k u a g y g y á emelésiről van szó, hanem ügyekezék a' kor igényei szerint az lenni e' honnak, mi a' historia bizonyítása szerint minden időben volt! Stat sua cuique dies; breve et irreparabile tempus Omnibus est vitae, sed famam extendere factis hoc virtutis opus.

A' természettudományi társulat közlem. (Vége.) Maga a' gyűlés az eddigiek közta' legérdekesebbnek méltán tartathatik: 1) népessége miatt, mivel 301 rendes és 230nál több vendég tag díszíté azt. 2) A' természeti ritkaságok és kincsekben oly gazdag Erdély buzgó honfiai, kivált a' főbb rangnak és tehetségnek közt is, kik mind meg anyai Mecenasokul tekintetek — a' természettudományok iránt meleg részvét, férfias vonzalom és szilárd művelési kedv ébresztetett 's alapított meg. 3) A' két testvér haza rokonkeblű fiait közt tudományos egyesülés nemesak létesült, hanem meg is alapított. 4) A' régiségbuvárok osztálya, melly gyakran a' természettudományoknál kénytetik segédkézeket keresni, a' természettudományi szakba fölvetvén, 's ez által a' hajdankor maradványaink tisztelői megszaporodván, a' kéthazában elszórvá 's elhanyagolva létező — nemzetünk hős kora nagy becsű emlékei, drága kincsei és tiszteletet érdemlő számos maradványai a' még korunkban is pusztító vandál kezektől az utókornak meg fognak menteni. Vége 5) Mivel a' természettudományokra kortékonyan 's az emberi erkölcsökre lealacsonyítólag ható, fájdalom! még nálunk oly divatos állatkészlet elterjesztésére társulat alakult, mellynek létesítésére nevezetes somlak ajánlattak; az aláírási ívet itt van szerencsém bemutatni. — A' folytonosan működő hydrographiai bizottság munkálatai tervét benyújtá, mellyet a' társulat általánosan elfogadott. Az A. vamegyéből beküldött, meteorológusok tartott ásványdarabok meghatározására kinevezett választmány jelenté, miszerint azok az illető szakok által megvizsgáltván, csakugyan valódi légeredeteknek találattak, mellyek leírását az évkönyvben fogja közleni a' társulat. Eredvénye lő még ezen gyűlésnek az is; hogy az évkönyvek kiadása megkezdését elhatározá, melly 20 ives határozatlan fizetekben fog megjelenni. Az első hazánk több érdekes tárgyait illető eredeti értekezéseket foglaland egy-egy tárgyakon kívül magában. Pesten dec. 4kén 1844. Dr. Kovács Sebastyén Endre társulati első titoknok.

Budapesti napló. ♂ Pár év óta keletkezett egy pár gyárunk ezikk i aligha szorulnak iparvédegyesületi gyámolásra, mert illyenmü külföldi ezikkekel jóságra nézve bátran mérközhetnek, a' mivel ezeknél legalább a' vám-és szállítási költség elmaradta miatt jutányosab-

bak, mindenkitől szívesen pártoltatnak. Illyen a' gyufa a' pesti stearin- v. pannoniagyertyák és két hazai géppapirosaink közül az ezüstpézzel jutalmazott hermaneci nagyszlabosi 's orláti. A' pannoniagyertyafaj szzechasonli ók az ugynevezett Milly- és Apoltogyertyákkal 's azt mind világos és lohtalan lángra mind tartóságra nézve amazokkal egyenlő minőségűeknek tapasztaltuk. A' brassai stearyagyertyák mindeddig valamennyire szürkék u g y a n m é g az érintettekhez képest szüre nézve, de szinte jól égők. A' nyomtató 's író papirfajak főleg a' hermaneciéket ajánlatosak; de a' nagyszlabosiak is igen használhatók, kivált mióta mind két felök egyenlő simaságu. Csapán egy van még ezekre nézve hívatatos, t. i. hogy verseny végett több illy gyertya-'s géppapirgyár létesítetnék, mivel ekkor természetesen kellő egyen-ulyra 's arányra verődnek a' gyári készíteny árra nézve a' gyártatlan anyaggal, mivel ennek ára 's amazé közt még igen szembeszökő a' különbség, 's illyesmit legezészerűbben képes eligazítani a' verseny, mi a' gyártványbőségűből származik. — A' rögtön beállott hideg miatt hajóhidunk kiszédesése 's gőzhajóink téli tanyára kerültek után Dunánk élénksége igen esőkként annál inkább, mivel a' két testvér város közti közlekedést a' szükségésnél sokkal kevésb számu ladik tartja fen, mi miatt számos a' panasz, hogy sokan órákig dermesztő hidegben várnai kénytelenek, míg ügygyel hajlatszállító ladikra verődhetnek, mihezkepest teljes bizodalunk van a' readóri felügyelőségben hogy a' két parti gyors és biztos közlekedésre kívántató számu ladikokul 's a' rakonézatlan részeszek féken tartatásokul is haladék nélkül 's hathatósan fog intézkedni. A' hidas vagy kompjárásnál még bokrosb a' panasz a' hosszú várakozás és hazavona miatt úgy hogy nemesak a' gyalog de főleg szekeresállításokra nézve ezen meg ezen alig várják a' pillanatot, mellyben a' bár minélelőbb létre jövendő lánczvid által illy báros és méltatlan zaklatásoktól megszabadulhatnának. E' napokban háromszor egymásután éjjel egyegy ház égett le ikervárosunkban, hogy a' tűzrendőrséget eber figyelemre szoktassa, miszerint a' f e e s k e n d ö k fagyos időben is, nem mint ez alkalomkor tapasztalható vala nagyobb részével, oltásra használható állapotban tartassanak. — A' tudom. egyetemi nyomda ritka ünnepeit illt egy siketéma szorgalmas szedőjének keblében fél-százdagilani munkálkodása emlékeztetére. — Dunánk folyvást zajlik 's a' mennyiben a' szárazföldi utazást könnyítette a' fagy dagványos utainknak mintegy vasutakká keményítése 's varázsolása által, szintazon mértékben nehezíté a' vizen járáskelést 's ez mindaddig tartand, míg folyamink hátát jégpánczéllá nem edzi. Nem egy tájon a' majd 2 hónapig kis szünettel tartott esőzések miatt jó részben szántatlan vagy vettetlen maradt a' föld, úgy hogy mit az előtt a' ragadó sáros föld miatt nem végezhettek, abban most a' beállott fagy által gátoltatnak. Azonban a' télegyen szállítók jósikerrel imádkoztak, mivel keresetökre nézve most minden hajózási szállítási megszüntével kétszeresen kedvező időszak viradt, úgy hogy a' szállítási egységűrség mindenszabadíték nélkül kizárólag őket illeti égővünk alatt jelenleg.

(A' honi mezőgazdaság ügyében.)
Azon szomszéd tartományok kivételével, melyek Byzanczot és Pétervárt uralkák, nincs ország Európában, hol a' mezőgazdaság oly alacsony fokán állana a' miveltségnek, vagy igazán szólva, a' miveletlenségnek, mint hazánk legnagyobb részében, ámbár annak status-gazdasági velejét épen a' földművelés képezi. 'S ki e' tényeket elismerni 's méltányolni képes, annak felesleg volna oly intézet korszerűségét 's fontosságát megtagadni, mellyet a' nemzet a' M. Gazd. Egyesületben bir. Valamint az okok számtalanok és különbözők, mellyeknek nagy részben helytelen és tudatlan gazdálkodásunk 's e' miatt a' haza pangó 's szegény állapotja tulajdonítható; úgy az érintett Egyesület is, hogy feladásának hatásköréhez képest megfelelőhessen, különféle eszközöket állhatatos kitéréssel 's nem csekély áldozattal vett fogatnba. 'S ezen eszközök élén kitünő sikerrel állnak a' gazdasági ismeretek terjesztésére szolgáló vállalatok, minők a' „Mersei Naptár“, a' „Gazdasági Kistükör“, „Ok-szerű Kalauz“, „Gazdasági Pályamunkák“, „Jelesebb gazdaságaink leírása“, a' „Magyar Gazda“ című folyóirat, 's több egyéb munka, mellyeket az Egyesület időnkint közrebocsát 's páratlan olcsósággal árulatt. A' köznevelési rendszer, melly a' hiányos eszközök miatt a' néptömegre alig hatva, a' magasb iskolákban is ezelőtt úgy szólván egyedül humanisticus irányban működött 's a' mérnököt kivéve, mezőgazdát, technikus, kereskedőt, művészt nem, hanem mondhatni, egyedül juristát, theologust és orvost képezett, — vala eddig fő oka, hogy valamint egy részről a' köznépi csekély kivétellel nagy tudatlanságban tengett, 's még a' földdel sem tanult bánni, mellyhez tapadt vala; úgy más részről azon osztály, melly hivatva volt nemcsak politikai előjogai érzetében a' status korszerű kifejlését vezérteni, hanem kiterjedt birtokánál fogva például 's kalauz is szolgálani a' gyámsága alá helyezett tömegnek kedvező gazdasági viszonyaink helyes felhasználásában, a' realis tudományok mezején egészen járattan maradván, nem nyert ösztönt 's előkészületet a' realis életágak gyakorlati pályáján a' tudományok tökéletesültével karöltve haladni,

sőt idogenséggel 's kedvetlenül nézett eddig minden nyomtatott lapra, mely könnyen megemészthető, érzéket csiklandozó, vagy politikai tartalommal telve. Illy állapotban előre látható vala, milly tetemes lézogat pótlandó egy részről a „Mezei Naptár“ és „Kistükör“ falusi gazdáink körében, más részről az „Okszerü Kalauz“ és „Magyar Gazda“ a birtokosok és gazdatisztek emellett osztályában. 'S az Egyesület nem is csatlakozott; mert valamint az elsőbb népiratok a gyér pártoltatás dacára is váratlan keletre kaptak, 's hol a külső akadályok elháríthatók valának, némi hatásuk már is érezhető; úgy az utóbbi két folyóirat sem maradt akár pártfogó, akár eredsény és okulás nélkül. Nincs jeles gazdaság a hazában, mellynek birtokosát vagy kezelőit a „Magyar Gazda“ legbuzgóbb olvasói közé nem számíthatnók, 's alig lesz előfizetőink közt, ki olvasásának sikerét gazdasága gyarapodásában észre nem venné; 's mernők végre állítani, hogy alig lehet oly mivelt 's kifejlett férfiú gazdáink közt, ki e lapban számos új haszonhajtó és tanulságos oly közleményt, tapasztalást vagy felföldözést nem lelne, mellynek alkalmazása dús kamattal meg ne térítse a csekély előfizetési költséget. E' folyóirat belbecsére nézve szóljanak egyébiránt azok, kik a hasonló tárgyú 's rendeltetésű külföldi lapokat ismerik; mi részünkről öntudattal 's nyugodtan futunk velők versenyt, miután szintolly változatos, mint páratlan olcsósága lapjaink ügyét számos köztisztelendő 's elismert sikerrel gazdálkodó férfiak tevék magokéva, kiknek nagybecsű tapasztalásaik és közleményeik bármely angol lapnak is becsületére valának. 'S mégis a „Magyar Gazda“ öszszes előfizetőinek száma csak mintegy ezer körül ingadoz, azon országban, hol legalább 40 ezert számíthatni, kiknek magas gazdasági miveltég részint nem ártana, részint költelességnek volna tekinthető, 's kik a szót nem érdemlő előfizetési díjt kényelmeik rövidsége nélkül megbírnák. Azonban az illető közönség nagyobb része nem tudta az Egyesület eddigi áldozatit méltányolni, 's az önzéstelenség ellenében, mellyel a „Magyar Gazda“ előfizetőinek az „Okszerü Kalauz“ első kötetét, a „Mezőgazdasági Ne felejtset“, a „Toldalékok“, 's végre a „Rétfüvek ismeretelését 's ábrázolatit“ mellékesen 's díjfizetés nélkül nyújtá, merevült közönyösséggel válaszolt. E' körülmények közt valamint nyereségre nem számíthatni, úgy áldozatokat hozni sincs az egyesületnek többé hatalmában, míg őt arra gyarapodó száma előfizetőinek ismét képessé nem teszi. Így nem képes az „Okszerü Kalauz“ 2ik kötetével a jelen előfizetőknek, mint ígérte, külön szolgálni; hanem azt oly módon fogja pótolni, hogy abból a „Magyar Gazda“ jövő évi folyamában minden hónapban két iv fog kiadni ugyanaannyi száma helyett folyóiratunknak; ellenben minden havi folyam első számában, a híres francia Dombasle nyomán, 1 1/2 íven a gyakorlati gazdálkodás havi tárádandójuk, kiterjeszkedvén a mezei élet minden ágaira. — Ezenfölül még egy nevezetes feladásunkat véljük lapjaink jövő évi folyamában teljesíthetni, miután abban honi mezőgazdaságunk állását státusletünk egyéb factorainak irányában 's annak akadályit 's emelő eszközeit szándékozunk fejtegetni, 's nemcsak általános, hanem egyes ágainak is nagyszerű 's hasonlíthatatlan fontosságából igyekendünk bebizonyítani, hogy idünkint törvényhozásaink a mezőgazdaság ügyét mindeddig illő figyelemre nem méltaták, 's azt a már természetében nehéz mozdulatot, ugyszólván önsorsára, gyámolatlanul hagyák. — Nemzeti létünk jelen sorstetjes szakában, midőn az átalakulás zavaros folyama, az ó és új, a bel- és külelemek közti indulatot tusa a cselekvő erőket általános mozgásba hozza, 's egy részről öszszinte nemes törekvés 's haladási vágy, más részről csel, haszonlesés 's tudatlanság elkeveredve küzdenek, míg az alatt a 's jelképek kitűzött haza a javítások, építések 's rombolások irgalmatlan mütételei alatt inkább vonaglik mint él, — alig lehetne ferdébbet képzelni, mint a földet, a mezőgazdaságot, státusi pyramisunk e' fötalapzatát, a közjavítások sorában csak mint mellékdolgot tekinteni, 's más távolabb fekvő intézkedések közvetett befolyásától, vagy különféle kedvező-cszmek létesítésétől függeszteni fel — mostoha-anyailag — földmivélésünk, ezen egyetlen szilárd alapu tökének, felvirulhatását! Legszentebb költelességünknek ismerjük tehát, azt mit hazánk mezőgazdasága érdekében országosan elrendelteni korszerűnek és sürgetett szükségének tartánk, tárgyavatott hazafiak gyámolása mellett lapjaink jövő évi folyamában főczikkeinkben tárgyankint szerényen szemle alá venni, 's azon igyekezni, hogy jövendő törvényhozóinknak megmutassuk, miszerint a hazának, a nemzet öszszeségének, főkincese a föld, mellyért annyit véreznek, 's mellynek józan 's virágzó miveltését közvetlen és min-

denek előtt kell lehetőségessé, sőt ösztönszerűvé tenni, hahogy ohajtjuk, miszerint ipar és kereskedés, tudományok és művészetek, s z ó v a l k ö z ö s nemzeti jólét nemcsak kifejlődjenek, hanem gyökereiket szilárd alapon ereszthessek is szét, 's belőlök virulhasson újja születendő Hunniánk számára évezredekkel daczó 's termékeny fája a boldogságnak. Midőn azonban egy részről mezőgazdasági állapotunk politikai oldalát feladásink 's munkásságunk egyik leglényegeseb tárgyaul tűzzük ki, szintolly kevésbé fogjuk a gyakorlat mindennapi szükségait, 's tapasztalásit szem elől téveszteni, sőt e' tekintetben is mindinkább kifejteti a z o n erőt, melly *schlendrián* 's a *more patrio* alaptalan megrogzottság dermedt szokásával szembe szállni képes, a' gondolkodó gazdának ellenben kedves eszmecesterül szolgál. 'S ha ez uton lapjaink a tárgy fontosságához méltó számú pártolókat mind a' gyakorlati gazdák, mind azon honfiak sorában találndnak, kik noha földmivélők sőt birtokosok, mégis a' legnemesb mezei foglalkozást megvetve, ezelőtt vagy pusztá érzéki élvkeresetben futaszták gyümölestelen éveiket, vagy jobb sikert érdemlő tehetségeiket meddő elméletekre vesztegeték, ismét örömmel fog az Egyesület ismertet terjesztő közhasznu vállalatiban újabb áldozatokat rakni a' szeretett hazá oltárára. Pesten, decemb. 5kén 1844. Török János mint a' M. Gazd. Egyesület titoknok.

Borsodmegyel közgyűlés. Miskolcz dec. 1én

Gondolom kedves dolgot teszek a' nyájas olvasó előtt, midőn nov. 11 től 23ig tartott borsodi közgyűlésről illy későn szerencsésitem tudósítással, mert érdektelen volt az és száraz mint a' veres tenger midőn Mózes a' zsidókat átvezette rajta. A' közérdek úgy is az annyi reménnyel kezdett országgyűlés végéhez 's annak eredményölő körülményeihez vagadván, 's így farszto munkánk „semmiről még is valamit találhatni föl“ még azon jutalomostalékok sem nyerte volna tán meg, hogy olvastassék. Közgyűlésünk tehát mint mondám nov. 11. kezdődött még pedig szerencsétlen akustikájú nagy teremünkben, mellynek jóhangzatúvá tételére Cez alatt nem azt értem hogy rossz vagy silány beszédek is jól viszhangozzon) a' nemesség által ajánlott 30 ezer pgből bizonyosan nem telt már; — a' teremnek tulajdoníthatják tehát azt is hogy a' követek 7 rendbeli még nem tárgyalt de már mindnyájunk előtt ismert tárgyakról irt és mégis diplomatikai uton még ujdonságnak mondható levelei fölolvastattak ugyan, de szerencsésen elhangzottak a' köz conversatióban. — Hitelesítették a' kisgyűlések jegyzőkönyveit. Privát tudósításból köztudomásra jutván azon örömhír, hogy páratlan főispáni helyettesünk b. Vay Miklós ötmtga koronaörré választatott, közös lelkesedésük jegyzőkönyvileg leendő tolmácsolását a' hivatalos értesülés idejére halaszták a' RR. Darab idő óta minden közgyűlésnek van egy napja a' nemesi szabadság egyik sarkalatos jogának használatára szentelve; 's most is megint volt egy kis restauratióknak eminiature; helyettesíték a' megürrült alügyvédi 's 2 fős-küdti hivatalra, de a' legszebb renddel, és szavazat után, alügyvédi helyettesítésnél első helyre Bakos Antal, a' középponti fős-küdtiségre Vadnay Pál, sz. péterire Polgáry, Ujházy és Csomós Berta jelöltettek: — a' gömöri utvonalon nélkülözhetlen hosszurévi hid költséges kijavításának folytatásáról is volt vita, 's áthatván a' RR. kebelét — azon vérmes remény, hogy ezentul az illy országos vonalokon utak és hidak országos költségen fognak vezetetni, jónak látták a' folytatást a' törvény kihirdetéseig fölfüggeszteni; hisz ez mind jó volna, csak a' tót meg az utazó (mert ezek két különböző dolgok) is beérhetné a' reménységgel, de biz ez igen sovány, kenyér és pecsenye nélkül nem öszszik el. — Az új katonai évre is most volt a' dicalis adókövetés. Hadiadó követtetett 84 porta után 4209 dicára 13 ft 36 krral 57242 ft 24 krt, ehez jön a' mult évi fölösleg, melly a' tört számok kikerüléséből eredt 799 ft 8 1/4 kr; ebből földmivélőkre jut 53,590 ft 48 kr. haszonbérőkre 3651 ft 36 kr; a' hadfogadóikövetésből pedig Borsodozenkivül visel 1008 ft 22 1/2 kr; a' háziadó 65625 ft 16 1/2 kr, mellyből a' tavalyi 205 ft 21 kr fölösleg és várn 's pincejövődelem 4222 ft lehuzatván 61170 ft 48 23/40 krnyi öszszeg veltetett ki, kevesebbség 27 ft 6 23/40 kr. jövő évre maradván. Ennyit közgyűlésünkről. Most valamit a' Sajórol is, melly megunva árkában csendesen humpölygeni tengerré varázsolta pár hét előtt vidékünket kiöntésével 's a' közlekedést az országos vonalon akkor megakasztá, sőt csudát is lön mert ime azon tömérdek költségen szárazra épített köhid alatt is, mellyen a' Sajó helyett eddig az ártatlan Szinya vevé magának a' bátorságot fölfelé folygni minden mérnöki kiszámítás, vagy ki nem számítás dacára — most ime — uraim csudálkozatok! a' Sajó is kezdett folygni, perse ex superabundanti.

Végül még néhány szót a' czélba vett takarékpénztárról: igen szép sikert ohajtunk ez intézetnek! de ohajtásunk aligha csak ohajtás nem marad a' mutatkozódús aláírás mellett is; megmondjuk miért? mert ez intézetről itt még a' fogalmakkal nincsenek tisztában, valamely banknak képzelik némellyek, mellyből az eddigi 12 pct helyett 6ra foghatnának kapni 's jó remény fejében aláírnak; az aláírók előleges gyűlésén több illy érdemes uri egyedet is volt szerencsénk láthatni, pedig a' köz- 's dolgozó-osztály megtakarított filléreinek kamatozó gondviselése az, mi ez intézetnél lét 's erkölcsi czöl! — azon ki v ü l h a k i k e l l a d n i a' p é n z t ' s a z e d d i g i kiszámítás és gyakorlat ellenére 2000 ftig tételt elfogadtok 's a' létesítés ép oly könnyü leend, mint másutt, mire fogjátok kiadni, 's bevehettek é pontosan pénzeket? van é jelen rendezetlen zavaros birtokviszonyaink közt biztos alap a' kiadásra, midőn telekkönyv nincs, midőn nem tudjuk a' jószágban üöl: birtokos é vagy haszonbéröl, a' divatos resignatiók mellett? — Ha Miskolcz kir. város leend, mit a' minő hévvel ohajtunk, oly nehezen is várunk, akkor e' kérdések mind nem ötlének föl gyarló agyunkban 's úgy hisszük, akkor ez igen üdvös czélú intézet létrejövése 's virágzása kétségbe nem lett volna huzható; de így végszavunk az: mentsd meg uram ez intézetet — ha létesül! — a' megyei kezelésnek financialis dicsőségétől! — S.

Spanyolország.

Narvaez ardozi hg czimmel granddá lön. Primet Cadizba vitték, innen a' mariani szigetekre szállítják 's ottan töltendi el fogságéveit. A' hadi tszék más öszszeesküvésű pörben is hozott ítéletet 's a' vádlottakat 6—10 évi fogságra ítélé. A' felső aragoniai lázadások lecsöndesültek; mert a' lakosok egészen visszavonultak, a' katonaság pedig hű maradt, 's a' lázadás főnökei (Ruiz tábornok, Gavilla ezredes, Casanova parancsnok) futásban kényszerültek menekülést keresni 's mihelyt a' pyrenaei kerületbeli Oloronba értek, tüstint elfogattak. — Zurbano, hirszerint, a' portugáli határokra menekült, mert azokat nem örzik oly szigorun mint az Ebrot. Ruiz tábornok a' mult évi valenciai lázadás után Zurbano egyik híjával sokáig időzött Oloronban 's hihetőleg áruhásan öszvékereskedők társaságában hatott Spanyolországba. Egy bayonnei tudósító köv. világsíjja fel a' riojai eseményeket: A' montenegrói viadal után Zurbano csapatját naponkénti szökések egyre fogyaszták, mi Zurbanoat arra kényszeríté, hogy Franciaországba visszavonulásról komolyan gondolkozzék. Meg is kísértó Manjares mellett az Ebron átkelést, de a' falusi lakosok által puskalövésekkel fogadtatván, tervén tuladott, kísérete pedig a' sötétben nagyobb részt elsélyedte. Zurbano kisebb fíja nagy bátyjával olajfaerdőbe menekült, tartózkodásukat azonban más nap lovaik árulák el, mi ket mint szolgálatra használhatlanokat, elhagytak. A' két foglyot, éhség 's fáradság miatt félholtan vivék Logronyóba 's Oribe tábornok azon szempillantásban, midőn megérkeztek, agyonlövetésüket parancsolá; parancsát azonban visszahuzta, hogy a' kormány intézkedéseinek elibe ne vágjon; később azonban csakugyan agyonlöveté őket. Zurbano idősb fíja a' pyrenaei határokat szerencsésen elérte, de francia hatóság által tüstint biztos őrizet alá téteték.

Oribe tábornokkal a' kormány nincs megelégedve; vétkül tulajdonítják, hogy Zurbano fíja és sógora agyonlövetésökkel utasítottása dacára késedelmezett; ugyanazért letétele elhatározaták. Igaz, így a' kormányt zavarba hozá; mert Logronyóbul a' tartományi küldöttség követeket küldött Madridba, kegyelmet kérni; ugyanekkor érkezett Madridba a' gondolatlan ifju anyja is, a' királynét a' lépcsőknél várta, zokogva omlék lábaihoz 's ájultan rogyott öszsze. A' királyné igen meg volt illetődve 's azt válaszolá a' szerencsétlen anyának: hogy kérelmet a' minisztertanács fogja tárgyalni. (Milly sikerrel? már láttuk). A' congressus e' közben a' senatorokul szóló czikk-tárgyalást befejezte, most a' 4d. czim vitálásához kezdett, a' kamrákról 's követekről; melly alkalommal több czélszerű javaslat tétetvén a' választási mód, census, képesség stb. iránt, azok választmányhoz utasítottak. Azt is indítványzák, hogy a' kormány hatos kamatra 100 millió reált vegyen fel kölcsön, hogy legyen miből a' főutvonalokat elkészíteni: de a' ministerek ellenszegültek, állitván, hogy ezen javaslat az egész kormányzati tervben nagy zavart okozna; egyébiránt annak idején elő fog terjesztetni a' vasut ügyével együtt. Az indítvány 64 szóval 11 ellen megbukott.

Anglia.

A' királyné nov. 27d. iratá be legkisebb fíja nevét azon lelkeség anyakönyvébe, mellyhez Windsor tartozik; mivel azonban születése hatodik hete már akkor elmúlt: a' fels. szülék ezen hanyagságért 8 sil. 6 p.

bírságot fizettek. A törvény-előtti egyenlőség illy szép példája [elragadja ugyan a jó John Bullt; a nép értelmesebbje] azonban tudják, hogy ill y e s szembekezdés mellett sok komédia történi k 's a' sajtóvilág nem rég hordott elő több tszéki jelenetet, mik világosan bizonyítják, hogy rang és gazdagság az angol igazság- szolgálat előtt sem közönyös dolog. A' parlament febr. 4d. fog megnyitani. O'Connell Dublinba érkezett, 's a' repealegyet u t ó l s ó heti ülésében, hol természetesen nagy lelkesüléssel fogadták, igen hoszsú beszédet tartván sok már előttünk tudvalevőt mondott a' repeal szükséges létéről, a' foederalismusról és statusperről. A' foederalismus kérdésének később kell, mint mondá, szönyegre 's nyilvános megvitatás alá jőni, ha majd Irlandnak saját parlamentje lesz. Beszéde végén hevesen kitört Lajos F. 's lapja a' Journ. d. Débats ellen, mely néhányszor nem kedvezőleg nyilatkozék O'Connellről 's izgatásairól. Ha Franciaország. - mondá ő - tányéron vinné elibe a' repealt, még sem kellene. Mathew atya részére az aláírások folyvást szaporodnak 's az ügy az angol főnemesség, protest. 's katolikusok közt nagy pártolást nyert. Devonshire hg 100 ft sterl. adott a' ,meltán tisztelt, általánosan becsült derék 's jóakaratu Mathew atya számára." Codrington Eduárd navarini hős is öt fontot adózott 's a' pártoló- választmányhoz irt levelében azon meggyőződését nyilvánítja, hogy a' mértékletesség növekedésével az angol tengerészek közt egészen megszűnik a' gyalázatos korbács büntetés. Lapjaink szóltak már az angol jövedelem-adó ügyéről, tájékoztatásul még köv. tartjuk szükségesnek közleni. Jelenleg ki sem mondhatja meg biztosan Angliában: el- törlik é a' jövedelmi adót vagy nem! Ha megtartják, akkor jövő pénzügyi évben a' jövedelem- főlöslég közel 4 millió fontot (40 millió p. ft.) teend. A' kormányának ezen kérdést kell tehát eldönteni: megszünték é ezen nagy adó, mely oly roppant bevételi szaporúságot okoz; vagy azon kisebb adóztatások eltörlesztésére vagy csökkentésére fordítsassék, mik a' nép vállaira oly súlyosan nehezdednek. Ezen vagylagos kérdés utjában azonban ismét sok nehézség áll, miket ellenszenves osztályok 's érdekek gördítenek elő, fen hangon lármázván teherkönnyítés után. Kincstárnok ugy van négy millió osztalékkal mint póraszszony tyukólban, kinek köténye árpával tele; vége 's hossza nincs a' karicsolás- kódcsolásnak míg az utolsó mag szem el nem fogy. A' gyárosok azt kívánják majd, hogy a' nyers anyagot, különösen gyap- jut és pamutot minden vámtól mentesítsük; 's valóban ezek legelső tekintetre méltók. Ezen két rovat (gyapju 's pamut) 600 ezer ftot jövedelmez évenként. Egyszer- smind méltányosság 's polit. tapintat hozza magával, hogy az egyenes ház- ló- kocsi- inasadó eltöröltessék, mi különben is azokat terheli leginkább, kik a' jövede- lem-adót fizetik. Statusférfiai belátás emlitett főlösléget azon cikkek adóztatása mérséklésére is fordítaná, mik a' statuspénztárnak jelenleg is sokat jövedelmeznek. Jö- vőre azonban szintannyi vagy még több hasznot hajtá- nának, ha kelendőségüket árcsökkentés által növelhet-

nék. Illyenek p. o. a' thea és dohány. Jelenleg minden theafaj fontjától 2. sil. 1. p. vámot fizetnek, 's aligha lenne eredménytelen kísérlet azt 1 sill. csökkenteni. Chi- nával kereskedésünk a' nankingi békekötés-kelesztette várakozásoktól nem maradt nagyon meszsze. Kétségte- len adatokból tudjuk, hogy a' pekingi udvar, az opium- kereskedést, magas bevételi vám mellett, törvényesnek szándékozik nyilvánítani. Az angol főbiztos egy, ezen kereskedési ágra kedvező záradékot sem iktatott a' békekötésbe, sőt az angol ügyviselők minden befolyá- sukát ezen tilalmas 's az orsz. tulajdon keresk. érdekei- re káros közlekedés elnyomására fordíták. De a' chi- naiai tapasztalásból megtanulták, hogy az opium bevi- telét 's fogyasztását nem tilalom, hanem egyedül magas vám által gátolhatni sikeresen, mi az árt szökkenti. Bár mi legyen is következménye az egyes. statusokbeli za- badelvűek győzelmének: az europai statusokat legjob- ban érdekelheti Polk és Calhoun azon ismértes hajla- muk, miszerint az Unio tarifáját a' nyugoti kiviteli ke- reskedésnek kedvező alapra helyezték. 'S itt Peelnek, a' pamut és dohány- beviteli vám mérséklésére ismét oly kedvezményt nyujt, millyenben egy angol minisz- ter sem részesült még. Pottinger titkos tanácsossá ne- vezteték 's az érdemteljes férfi tiszteletére az ország részeiben rendeznek ünnepélyt; a' kabineti külügyi ta- nácskozások egymást érik. —

Franciaország.

Aggasztók ugyan a' tahitii tudósítások, de még sem oly komolyak, millyeknek azokat Thiers organu- mai állítják. Hogy az ottani bonyolult ügyek mindenfé- le háborgásra szolgáltatnak ürügyet ez iránt fölvilágosi- tást adtak hivatalos lapjaink; 's bizonyos, mikép Poma- reknő visszatétele iránt az angol 's francia közt folyo- tott alkudozások Franciaország korlátolt véd uralma föntartásáért egyelőre kezeskednek. — Don Carlos és párthivei szigorú őriztetése iránt Burgesba ismét utasi- tásokat küldöttek, mert jelen pillanatban igen rettegnek, hogy az egymással homlokegyenest ellenkező párt, t. i. don Carlos és Espartero között szoros szövetekezés ta- lál készülni. — A' hadügyi miniszterség határozatából a' spanyol határvonalai csapatokat szaporítják. — Bugeaud, ha váratlan afrikai események nem gátolják, a' követi kamrában foglalandjael székét, az Algír gyarmatosítá- sára szükséges pénzségély megadatását szorgalmazandó. Aumale hget dec. 13d. várják Párisba; jan. közep- én új nevével Bécsbe szándékozik a' k. udv. látogatására. Örömmel tapasztaljuk mond egy strassburgi levelező, hogy Franciaország 's néhány német status közt a' postadij csök- kentés iránti egyezkedések kedvező eredménnyel kecsge- tetnek 's a' határvámokat is csökkenteni fogják. Alsztiai bortermesztőink kérelmet nyujtandnak a' kamrák elé, a' kormányt arra bíradók, hogy vagy természetvényeik külföldi kelendőségének t á g a s b tért szerezzen, vagy legalább a' gyűlöletes octroi- tartozásokat 's ezeknek a' statuskincstár javára eső tizedét engedje el. A' bor- deauxi boros gazdák legújabb indítványait, mint a' régieket is szintén a' kormány elé terjeszték; ettől azon-

ban segélyt csupán akkor várhatnának, ha vámrendsze- rében lényeges változtatásokat eszközölne, mit részben tenni szándéka is. Abdelkader folyvást nyugton viseli magát 's kísérete nagy részét el is küldé azon nyilván- nyitással hogy többé őket nem tarthatja 's haza mehet- nek. Amde ezen embernek csupán közeléte is fenyege- tés 's katonai intézkedésekhez nyulást szükségesít. A' mozgatható csapat, mely Korta táborfő parancsnok- sága alatt Maszkarától délre szálla táborba, három zászlóalj gyalog, kilencz század lovas és két hegyiál- gyuból áll 's néhány hűtlen törzsök ellen nem csekély jelentékü hadjárat tön; mert eredménye 25 ezer juh, 400 ökör, 300 teve, 500 számár, igen számos ló és 136 fogoly lön. —

Algír nyugati részéről érkezett tudósítások nyug- tatók; Constantine tökéletes esőndben van. A' marokkai események által felbenszakasztott tervet ismét elővették; Constantinet Algírral összekötni szándékoznak. Mult hó 29d. ülték Párisban a' lengyel menekvők az 1831d. zendület emlékét; azonban nem egyesülve hanem három felekezetre szakadva. Az arisztokraták, demokraták 's e- zek közt álló középpárt elkülönökének egymástól is- teni tiszteletben és lakomában. A' számra legnagyobb demokrata párt a' st. germaini egyházban ájtatoskodék 's estélyre a' Barrière du Maine előtt gyűlt össze, miro számos rokon érzelmü 's elvü francia is hivatalos volt; a' középpárt ellenben, közte Dvernicky, néhány sena- tor és miniszter a' székesegyházba gyűlt misére, mely- len a' Bignollesban alapított lengyel nemzeti iskola növendékei is egyenruhásan voltak jelen. Mise végezté- vel, lengyel lelkész tartott egyházi szónoklatot és szokatlanul nne p e l y e s h a n g j a viszhangoztatván a' templom boltozati által minden jelenlevőt, sőt olyakat is elragadt, kik lengyelül nem tudván, beszédét nem ért- hették. A' demokr. párt öt tagból álló központi választ- mány alatt áll; az arisztokraták elnökei pedig Czartorys- ki, Dembinski stb. mind köztiszteletben álló's tagadhatlan érdemü férfiak; de irányuk által egyre szélesztik azon örvényt, mely köztük 's más pártok közt uralkodik. Az o r s z á g g y ű l é s közelg, 's vele a' Guizo t elleni küzdelmek 's megtámadások kora; kit azonban, nem hí- helő, hogy legyőzzenek; mert az ellenzék különféle töredékei nehezen egyesülhetnek egymás közt oly szo- rososan, hogy közösen és sikerrel támadhassák meg a' mostani miniszterséget. Beszélték ugyan, hogy az el- lenzék főnökök öszszeveték vállalkot, de ez alaptalan hír volt. Látván ezen ingatagságot az ellenzék, több tagjai elhatázzák, mikép a' miniszterségnek még egy évi életet engednek, hogy ez növekedő népszerűtlenségé- vel maga magát buktassa meg. A' kir. lakban v i d á m hangulat uralkodik 's jó reménnyel vannak a' jövő iránt. A' külügyi hivatalban nov. 30d. tárgyalák azon kér- dést: a' suez földszorluttali egybeköttetést vas ut vagy csatornák által létesítsék? Anglia vasutnak ad elsőséget; Franciaország pedig czélszerűbbnek látja a' csatornát. —

ÉRTESÍTŐ.

Fölszólítás.

Az első magyar poszony-nagyszombati vasut azon részvényesei, kik száztul ti- zes, azaz 20 p. ftnyi 2d. részlettartozásaikat f. évi octob. 15f. hirdetett 's nov. 15d. lejárt hatátnapra még le nem fizették, illőleg figyelmeztetnek, hogy azt 1845. január 15kig annyival inkább lefizessék; mert ellenkező esetben a' szabályok 7 §. szorint jogukat elvesztik, 's részvényük kitorölttven eddig befizetett összegeik a' társaság tulajdona leendnek. Pozsony 1844. dec. 1. Az első magyar poszony-nagy- szombati vasut igazgatósága. Sokkania és Sárkány Károly ig. Kohlmann Hermann helyt. titoknok.

A' budapesti Lánczhiđ részvényeseihez.

Miután a' két híd fö szintugy mint a' pesti folyam oszlop már több idő óta fö- lülhaladja a' Duna színét, a' budai folyam-oszlop rakatása pedig a' mármár töké- letesen elkészült zárgátban hovabamarabb meg fog kezdetni: a' részvényesek ezen- nel fölszólítanak, hogy a' harmadik részletet, száztól huszával, azaz 100 pen- gő forintot egyegy részvénytől a' Lánczhiđ-épitési hivatalban (Pest föl-Duna sor, 25ik szám alatti ház 2ik emlet) vagy Bécsben Sina Simon Gy. urnál 1845ki ja- nuár 1ső napjától kezdve legfőjebb ugyanazon hónap 31ig befizetni ne terheltes- senk; magokkal hozván vagy beküldvén a' fizetés följegyezhetése végett részvény- leveleiket is; midőn az illető 5% kamatok kölesönös kiegyenlítése ugyan 1845ki január 1jétől fog számíttatni. —

A' 47, 364, és 406 számokkal jegyzett ideiglenes részvénynyugtatványok, továbbá a' 794, 820, 1051—1055ig, 1287—1294ig 1335 és 1336 számokkal jegy- zett részvénylevelek birtokosai a' föntelbi határidőig egyuttal az eddigelé hátra- marad' második részletnek a' mulasztási kamatokkal együtti befizetését is tartoznak pótlani különben e' részvények a' vállalkozó társaság köz birtokába és jvára lesz- nek visszazállandók.

A' részvényesek figyelmeztetnek végre, hogy a' befizetett részletek 5% ka- matjai félevenként mindenkor január 1ső és június 1ső napjától kezdve ugyan a' fönemlitett helyeken fölvehetők. Pest, nov. 25. 1844.

Budapesti Lánczhiđépitési választmány. 3—3

Weisz B. és társa,
irodájokat a' váci- utczai „vastuskóhoz" címzett házból áttették a'
fel-dunason levő 5 szám alatti Bajzath-féle házba
hol egyszermind a'
pannonia-gyertyák és stearin négszegütáblák
gyári raktára létezik. 2—2

Epen most jelent meg es kapható
Kilian és társánál
pesti könyv- és kiadónál váci- utczá-
ban, Parkfrieder-házban (Pozsonyban
Wigand K.F. Debreczenben Teleg-
dy L. és Csáthy G. könyv- és urak-
nál):
Czillei és Hunyadiak.
Történeti dráma öt fölvonásban.
Irtá
Vörösmarty Mihály.
8rét. 19 ív borítékba fuzeve 1 ft 20 kr. p. p.

A kis Gyula könyve.
Füregcz fiuk 's jó kis leánykák számára
irtá
Döbrentei Gábor.
Második bővített kiadás. Szi-
neztett körajzzal. 8rét. borítékba
kötve 1 ft p. p.

Legújabb magyar-német
ké p e s
A. B. Cz.
és
Olvasó-könyv
fiuk és leányok számára, 21 festett
képpel. Második bővített kiá-
das. Nagy 8rét. csinos borítékba kötve
48 kr. p. p.

Kilian és társánál
megjelent és k a p h a t ó minden könyv-
rusnál:
Vörösmarty'
minden munkái
nemzeti és „kézi" kiadásának
2dik füzeté.

Mai lapunkhoz mellékelve szétküldetik a' Nemzeti Ujság-szerkesztőségi változást illető jelentés.